

تحلیل محتوای مقالات فصلنامه راهبرد

عباس آخوندی*

چکیده

فصلنامه راهبرد متعلق به پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام با محوریت موضوعات علوم سیاسی از زیرمجموعه علوم انسانی است که از زمستان ۱۳۸۸ موفق به اخذ مجوز علمی- پژوهشی شده است. هدف این پژوهش، بررسی و ارزیابی شکلی و محتوایی مقالات این مجله است. روش پژوهش از نوع کیفی و مبتنی بر تحلیل محتواست و از رویکرد توصیفی- تحلیلی برای توصیف و ارزیابی محتوای مقالات جامعه هدف استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق، ۳۸۸ مقاله منتشرشده در ۹ سال گذشته از شماره ۵۴ (بهار ۱۳۸۹) تا شماره ۸۹ (زمستان ۱۳۹۷) مجله راهبرد است و به منظور توصیف عینی و کیفی محتوای مفاهیم، بررسی به صورت نظام‌دار و در قالب ۱۱ شاخص انجام شده است. نتایج موضوعی به دست آمده نشان می‌دهد مقالات در ۱۱ حوزه اصلی و ۴۰ موضوع جزء، قابل دسته‌بندی هستند که از این میان، موضوع علوم سیاسی با ۱۷ درصد، بیشترین مباحث مورد استفاده در این مقالات بوده‌اند. همچنین بیشترین فراوانی در زیر موضوعات به سیاست‌های خارجی با ۷ درصد اختصاص یافته است. همچنین میزان مشارکت پژوهشگران خوب ارزیابی شد، به گونه‌ای که ۸۰۰ نفر محقق در نگارش ۳۸۸ مقاله مشارکت داشته‌اند و در این میان، مشارکت دانشگاه‌های تهرانی بیشتر بوده است. همچنین بررسی مؤلفان مقاله‌ها نیز نشان می‌دهد مؤلفان با رتبه علمی دکتری، دانشجوی دکتری و همچنین استادیار بیشترین تعداد از نویسندگان را به خود اختصاص داده‌اند. بررسی روش‌های پژوهشی نیز نشان داد مقالات توصیفی- تحلیلی، روش تحقیق مطالعات کتابخانه‌ای، بررسی منابع و همچنین ابزار بررسی اسناد و تحلیل محتوا از فن‌های پر استقبال پژوهشگران این حوزه بوده است.

واژه‌های کلیدی: مقاله، تحلیل محتوا، راهبرد، علوم سیاسی، مجمع تشخیص مصلحت

نظام

* دکتری مدیریت بحران و عضو هیئت علمی پژوهشگاه شاخص پژوه

Ali.rezaakhoondi137930@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۹۸/۳/۴

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۲/۶

فصلنامه راهبرد، سال بیست‌وهشتم، شماره نودویک، تابستان ۱۳۹۸، صص ۱۶۷-۱۹۶

مقدمه

امروزه توسعه علمی نمونه‌ای از اقتدار ملی کشور و بستری برای توسعه در کلیه امور است. بالا بردن شناخت و معرفت جامعه در همه زمینه‌ها بیش‌ازپیش، نیازمند توسعه علمی است و برای تحقق توسعه علمی باید زمینه تولید علم را فراهم کرد. امروزه نقش تولید علم و انجام پژوهش از یک عامل فراینده رفاه فراتر رفته و به تنها راه باقی ماندن در عرصه حیات و حضوری مؤثر در دنیای پر تکاپوی فناوری و پیشرفت مبدل شده است. به عبارت دیگر، پژوهش و تولید علم از نیازهای مسلم و اساسی هر جامعه‌ای می‌باشد (نوروززاده و رضایی، ۱۳۸۸: ۲).

یکی از عناصر اصلی و زیربنایی در تولید علمی و در نظام نهادی و سازمانی علم، مفهوم اجتماع علمی و وجود روابط و تعاملات فکری و تخصصی در بین اعضای آن است. ارتباط دانشجویان با اساتید خود یکی از عرصه‌های بااهمیت و تأثیرگذار تعامل دانشگاهی و مراکز علمی و پژوهشی معتبر بین‌المللی است. همچنین نشریات معتبر داخلی و خارجی نیز یکی دیگر از عرصه‌های بیان تحقیقات و بیان نتایج اجتماع علمی است (رازقی و قائدی، ۱۳۹۵: ۱). لذا توجه به اولویت‌های تحقیقاتی در راستای نیازهای واقعی کشور، یک ضرورت اساسی برای هدفمند کردن مجلات و نشریات علمی است.

به‌طور کلی نشریه‌ها علاوه بر این که استانداردهای کیفی وضع می‌کنند، با نمایش محورها و موضوع‌های پژوهشی، ماهیت و محدوده ایده‌ها را در جوامع علمی و تخصصی نیز مشخص می‌کنند (Sugimoto & Weingart, 2015: 13). بنابراین، تحلیل آنچه در نشریه‌های یک رشته علمی چاپ می‌شود، به ما برای

درک بهتر اهمیت، موضوعها و مسئولیت‌های آن رشته کمک می‌کند و می‌توانیم با نگاه به گذشته و تحلیل پژوهش‌های صورت گرفته در نشریه‌ها، مسیر مورد انتظار در آینده را نیز ترسیم کنیم. بررسی روندها به ما کمک می‌کند که ظهور و تداوم موضوعها، پارادایم‌ها و روش‌های به کار گرفته شده در طول زمان را شناسایی کرده و قوت‌ها و ضعف‌های هر یک را مشخص کنیم (Raadschelders&Lee, 2011: 27). همچنین می‌توان بیان کرد که تحلیل محتوای نشریه‌ها در حوزه مدیریت، دغدغه‌ها، مسئله‌ها و چالش‌های نظری، پژوهشی و تا حدی عملی پژوهشگران و دانشگاهیان این رشته را در کشور ما نشان می‌دهد (ایمانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳).

در این میان، یکی از مجلات مهم و تأثیرگذار حوزه علوم سیاسی کشور، مجله راهبرد است. مجله راهبرد زیر نظر پژوهشکده تحقیقات راهبردی به فعالیت در راستای اهداف مجمع تشخیص مصلحت نظام می‌پردازد. این فصلنامه، یکی از مجلاتی است که پیرامون استراتژی‌های کلان در سطح کشور از سال ۱۳۷۱ تاکنون فعال است و بیش از هزار مقاله در حوزه‌های مختلف منتشر کرده و توانسته از زمستان ۱۳۸۸ موفق به اخذ مجوز علمی پژوهشی شود. فصلنامه راهبرد یک نشریه با داوری بسته و دوسو ناشناس و با دسترسی آزاد است که به منظور فراهم کردن محیط فکری برای پژوهشگران ملی و بین‌المللی با تمرکز بر مباحث اقتصادی، سیاسی، حقوقی، علم و فناوری، اجتماعی و فرهنگی، محیط‌زیست و روابط بین‌الملل پایه‌گذاری شده است. به استناد هدف مطرح شده در پایگاه اینترنتی مجله، این نشریه در پاسخ به پیشرفت‌های صورت گرفته در حوزه استراتژی‌های کلان انتشار یافته و هدف آن انتشار مقالات با کیفیتی است که یافته‌های مرتبط با موضوعات مهم استراتژیک کشور را گزارش دهند. همچنین بنا بر اعلام پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) نشریه مورد نظر در زمره پر استنادترین (Q2) نشریات در بین مجلات فارسی حوزه علوم سیاسی کشور شناخته شده است، بنابراین تحلیل محتوای مقالات این نشریه می‌تواند حائز اهمیت فراوانی باشد.

هدف تحقیق حاضر، بررسی و ارزیابی شکلی و محتوایی مقالات فصلنامه

راهبرد است. در این پژوهش تلاش شده تا ضمن بررسی نقاط ضعف و قوت مجله، زمینه تقویت بیشتر آن در آتیه را فراهم آورد و در رفع نقاط ضعف آن اثرگذار باشد. لذا بر این اساس در این مقاله، ضمن توصیف دقیق از کمیت شاخص‌های مختلف، به نمایی کلی از فرایند حاکم بر مجله از سال ۱۳۸۹ تا پایان سال ۱۳۹۷ پرداخته می‌شود. در ادامه، علاوه بر مبانی نظری پژوهش و مروری بر پیشینه تحقیق، با استفاده از تحلیل محتوا به بررسی جامع مقالات این مجله می‌پردازیم و در پایان با توجه به مطالب به‌دست‌آمده، پیشنهادهایی برای بهبود این حوزه ارائه می‌شود.

۱. مبانی نظری

رشد روزافزون انتشارات علمی در چند قرن اخیر، به‌کارگیری روش‌ها، فنون و رویکردهایی را برای بررسی روند رشد و توسعه علمی اجتناب‌ناپذیر ساخته است. با رواج روش‌شناسی اثبات‌گرایی^۱، رویکرد کمی برای سنجیدن میزان تولید اطلاعات علمی در حیطه‌های گوناگون علم مطرح شد و مباحثی مانند علم‌سنجی مورد توجه قرار گرفت (زندى روان و همکاران، ۱۳۹۳: ۲). علم‌سنجی حوزه‌ای میان‌رشته‌ای است که به دلیل گستردگی دامنه خود، طیف وسیعی از موضوعات را بررسی می‌کند و به‌عنوان یکی از کارآمدترین روش‌های بررسی کلی پژوهش‌های علمی مطرح است (حمدی‌پور و سعادت‌راد، ۱۳۹۷: ۵). در حال حاضر علم‌سنجی و حوزه‌های سنجشی وابسته، به‌عنوان یک گرایش مستقل در حال به ثمر نشستن بوده و تا حدودی هویت اجتماعی-شناختی خود را تکامل بخشیده است. به‌عبارت‌دیگر، پژوهشگران و حرفه‌مندان این حوزه، جامعه مستقلى تشکیل داده‌اند که اتصال حلقه‌های آن از استحکام قابل قبولی برخوردار است (Milejevic & Leydesdorff, 2013: 150). با استفاده از جامعه‌شناسی علم می‌توان بیش مناسبی از تعاریف، مرزبندی‌ها و پژوهش‌های یک حوزه علمی ارائه کرد؛ به‌طوری‌که بر اساس مبانی هستی‌شناسانه و معرفت‌شناسانه ساخت اجتماعی دانش در

جامعه‌شناسی علم می‌توان مفاهیم و پارادایم‌های مهم حاکم بر ساختار یک حوزه را مورد بررسی و شناسایی قرار داد (Kim, 2012: 41).

علم‌سنجی، یک حوزه پژوهشی است که به بررسی علمی اطلاعات مربوط به مطالعات و پژوهش‌های یک موضوع یا نشریه، از طریق بررسی کیفی مقاله‌های منتشرشده در آن حوزه می‌پردازد و اغلب از اطلاعات کتاب‌سنجی پژوهش‌های منتشر شده نیز بهره می‌برد (عرفان‌منش و مروتی اردکانی، ۱۳۹۵: ۷۲). با استفاده از رویکرد علم‌شناسی در بررسی و مطالعه یک نشریه، می‌توان تغییرات آن نشریه را در گذر زمان، بر اساس پژوهشگران آن حوزه، ارتباط با سایر علوم و موضوعات و محورهای پژوهش‌شده، شناسایی و تحلیل کرد. ارزش روش یادشده در این است که بدون سوگیری می‌توان موضوع و نویسندگان هر مقاله را با استفاده از آن بررسی کرد (Ni, 2017: 7).

هدف از علم‌سنجی، ارزشیابی آخرین پیشرفت‌های انجام‌گرفته در فعالیت‌های پژوهشی در هر گرایش علمی و عوامل مؤثر در رشد آن است. علم‌سنجی می‌تواند عنصری مفید و کارآمد برای مسئولان و برنامه‌ریزان باشد تا مدیریت منابع مالی و انسانی با بالاترین کارایی انجام پذیرد. علم‌سنجی پس از بررسی متغیرهایی با ارائه ترکیبی مناسب از شاخص‌های مبتنی بر آن‌ها، به تبیین روند تولید علم و بازدهی پژوهش‌های علمی می‌پردازد (خاصه و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۶۵). از مهم‌ترین کاربردهای علم‌سنجی می‌توان به مطالعه کمی جریان علم برای برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و ارزیابی علمی و پژوهشی و مطالعه تاریخ علم از طریق ترسیم ساختار آن در رشته‌های تخصصی اشاره کرد. ترسیم ساختار علم، یکی از خروجی‌هایی است که علم‌سنجی در دسترس قرار می‌دهد. از طریق آن می‌توان منابع و مسیر جریان دانش و محدودیت‌های دانش را مشخص کرد و با در نظر گرفتن حوزه‌های اصلی آن دانش، اطلاعات لازم را در مورد هر زیر حوزه در اختیار مدیران قرار داد (رضایی و همکاران، ۱۳۹۶: ۳؛ بروان و همکاران، ۱۳۷۴: ۷۳).

۲. پیشینه پژوهش

در جدول ۱، خلاصه پژوهش‌های مرتبط با این تحقیق اشاره شده است. در حوزه علوم سیاسی، تعدادی پژوهش با تکیه بر روش تحلیل محتوا به صورت موردی صورت گرفته است که عموماً یک یا دو شاخص را مدنظر قرار داده‌اند.

جدول ۱. پیشینه پژوهش

منبع	نتایج
Gercic et al (2017)	تحلیل محتوا از فعالیت‌های فیس‌بوک در زمینه اتحادیه اروپا انجام شده است، پژوهشگران معتقدند که شبکه‌های اجتماعی به دلیل امکان برقراری ارتباط دوسویه میان شهروندان به یک ابزار قدرتمند سیاسی در دست قدرتمندان تبدیل شده است و نتایج نشان داد که سیاستمداران برای تولید، پروفایل‌های فردی خود را توسعه داده‌اند. همچنین تجزیه و تحلیل تطبیقی که بین وزرای اتحادیه اروپا انجام شد نشان داد در رفتار آنلاین آن‌ها در فضای مجازی، اختلافات غیرمنتظره‌ای وجود دارد و در انتها مقاله مربوطه مدلی برای پیش‌بینی رفتار سیاسی آنلاین پیشنهاد داده است.
Wesley (2010)	در مقاله‌ای روش تحلیل محتوای اسناد سیاسی در تحقیقات سیاسی مورد بررسی قرار گرفته است و مجموعه‌ای از دستورالعمل‌ها برای مطالعه دقیق و تحلیل محتوای اسناد سیاسی را ارائه کرده‌اند. برای این منظور، اسنادی را از ۱۰ استان کشور کانادا در طول ۴ دهه گذشته گردآوری کردند. نتایج کار آنان نشان داد برای آن که یافته‌های پژوهشی در زمینه علوم سیاسی از قابلیت اعتماد و اطمینان برخوردار باشد، باید استانداردهای مشابه رعایت شوند.
طیبی ابوالحسنی و روحانی‌راد (۱۳۹۶)	در مقاله‌ای به بررسی ابزارهای استراتژی معرفی شده در مجلات شاخص بین‌المللی حوزه استراتژیک که در طی ۲۵ سال اخیر منتشر شده است، پرداخته‌اند. نخست با نگاهی به مبانی مدیریت استراتژیک، به طبقه‌بندی ابزارهای استراتژی پرداخته شد و سپس این ابزارها همراه با تحلیل جامع در قالب جدولی یکپارچه مطرح شد.
دلوری (۱۳۹۲)	در مقاله‌ای با عنوان عوامل مؤثر بر کیفیت علمی رساله‌های دکتری علوم سیاسی و روابط بین‌الملل در ایران سعی کرده‌اند تا گزارشی از ویژگی‌ها و وضعیت علمی رساله‌های مورد تحقیق ارائه دهند.
حاجی یوسفی و طالبی (۱۳۹۰)	این دو پژوهشگر در تحقیق خود با عنوان مسئله و روش پژوهش در پایان‌نامه‌های علوم سیاسی و روابط بین‌الملل دانشگاه شهید بهشتی، به بررسی مسئله تحقیق و روش تحقیق به کار برده شده در ۳۴۳ عنوان پایان‌نامه تأیید شده در این دانشگاه پرداخته‌اند و به موضوع تحقیق و روش تحقیق در این پایان‌نامه‌ها پرداختند.
مقصودی (۱۳۸۵)	به بررسی و توزیع موضوعی تعداد ۷۰۰ پایان‌نامه به صورت تصادفی بین سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۸۵ در چندین دانشگاه و پژوهشگاه در تهران پرداخته است.
افتخاری (۱۳۸۵)	در مقاله‌ای با عنوان بررسی روش‌شناسی پایان‌نامه‌های دوره دکتری علوم سیاسی دانشگاه تهران، درصد نقد و ارزیابی اصول روش پژوهش علمی و چگونگی کاربست آن در این پایان‌نامه‌ها بودند.

از آنجایی که تاکنون پژوهش خاصی در زمینه مقالات تألیفی در مجله‌های علمی-پژوهشی در حوزه علوم سیاسی با تکیه بر روش تحلیل محتوا با در نظر گرفتن شاخص‌های یازده‌گانه صورت نگرفته است. موضوع مقاله حاضر بکر است و

بررسی شاخص‌های یازده‌گانه از ویژگی‌های خاص این مقاله است که آن را از نظر کمیت و کیفیت شاخص‌های مورد بررسی، از دیگر آثار منتشره در حوزه علوم سیاسی متمایز می‌کند.

۳. روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نوع کیفی و مبتنی بر تحلیل محتواست و از رویکرد توصیفی-تحلیلی برای توصیف و ارزیابی محتوای مقالات جامعه هدف استفاده شده است. روش تحلیل محتوا به‌طور گسترده‌ای در زمینه علوم سیاسی مورد استفاده قرار می‌گیرد و شامل بررسی محتوای سیاسی در رسانه‌های خبری، سخنرانی‌ها، تبلیغات و کمپین‌ها و اخیراً رسانه‌های اجتماعی، وبلاگ‌ها و همچنین مقالات این حوزه است (Neuendorf & Kumar, 2015: 1). بنابراین، این روش از جمله روش‌های مهم برای تحقیق در حوزه ارتباطات سیاسی محسوب می‌شود. اگرچه روش‌های دیگری نیز برای درک متون سیاسی وجود دارد، اما تحلیل محتوا وسیله‌ای مناسب‌تر و ضروری برای اندازه‌گیری تمامی ابعاد محتوای پیام‌ها است. پژوهشگران علوم سیاسی به‌ویژه افرادی که در زمینه ارتباطات جمعی مطالعاتی را انجام می‌دهند، از این روش به‌عنوان اساس تحقیق در حوزه ارتباطات یاد می‌کنند (Benoit Ohio, 2010: 1).

در مورد اعتبار تحقیق نیز باید گفت، برای بررسی روایی پژوهش حاضر، هر یک از شاخص‌های مورد نظر در مقاله توسط محققان مورد بررسی قرار گرفته و در هر مورد اختلاف مورد بررسی و بازبینی مجدد قرار گرفته است. از سوی دیگر، در بحث روش‌شناسی، تعدد پژوهش با روش ثابت در موضوعاتی که مورد تأیید مجامع علمی قرار گرفته باشد، تأییدکننده پژوهش است.

جامعه آماری این تحقیق، ۳۸۸ مقاله منتشر شده در ۹ سال گذشته از شماره ۵۴ (بهار ۱۳۸۹) تا شماره ۸۹ (زمستان ۱۳۹۷) مجله راهبرد است که به‌منظور توصیف عینی و کیفی محتوای مفاهیم، بررسی به‌صورت نظام‌دار و با کمک از آیین‌نامه چاپ مجلات علمی و پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام شده است. در این پژوهش، نمونه‌گیری انجام نشده و تمامی جامعه به‌صورت

سرشماری مورد بررسی قرار گرفت. لازم به ذکر است علت انتخاب از بازه شماره ۵۴ مجله تاکنون، به علت زمان آغاز مجوز علمی پژوهشی به مجله است.

شایان ذکر است کمیسیون^۱ نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به کمک سامانه ارزیابی نشریات علمی خود در راستای رتبه‌بندی و ارتقای نشریات علمی کشور، شاخص‌هایی را برای ارزیابی نشریات علمی تعریف کرده است. شاخص‌ها در دو دست ظاهری و محتوایی قرار دارند که شاخص‌های ظاهری عبارتند از: انتشار به موقع، نمایه‌سازی در پایگاه‌های اطلاعات علمی، سایت و نرم‌افزار استاندارد، تکمیل اطلاعات در سامانه ارزیابی نشریات و همچنین شاخص‌های محتوایی و علمی نیز عبارتند از: داوری علمی، رعایت آیین نگارش و استانداردهای شکلی نشریه. هرچند، ارزیابی سال ۱۳۹۳ این گروه صرفاً بر اساس شاخص‌های ظاهری بوده و طبق اطلاعات سایت این سامانه، قرار است در سال‌های آینده، شاخص‌های محتوایی و علمی نیز مورد استفاده قرار بگیرند (سامانه ارزیابی نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۶). ارائه نتایج ارزیابی سایت MSRT وزارت علوم (سامانه رتبه‌بندی نشریات کشور) برای مجله راهبرد در سال ۱۳۹۴ نمره ۷۲ با درجه B و در سال ۱۳۹۷ نمره ۸۱ با درجه A است. صرف‌نظر از ارزیابی اشاره شده، تلاش می‌شود در این مقاله با استفاده از شاخص‌های سامانه ارزیابی نشریات علمی و مقالات مشابه این حوزه، ارزیابی‌ها در قالب ۱۱ شاخص تعیین شود. ضمن این‌که برای تجزیه و تحلیل نتایج تحقیق نیز، از آمار توصیفی، درصد‌های لازم و شکل‌های گرافیکی در قالب جداول و نمودار استفاده شده است.

۴. یافته‌های پژوهش

در این بخش با توجه به اطلاعات موجود و در دسترس، به بررسی یافته‌ها در قالب ۱۱ شاخص مشخص پرداخته می‌شود. لازم به توضیح است که ممکن است آمار برخی بخش‌ها کمتر از ۳۸۸ مقاله باشد که علت آن عدم در دسترس بودن

اطلاعات آن بخش است.

۴-۱. سهم موضوعی مقالات

با بررسی عناوین مقالات و کلیدواژگان به کاربرده شده در مجموعه مقاله‌های چاپ شده در نشریه مورد مطالعه، نتایج حکایت از آن دارد که به‌طور کلی مقالات را می‌توان در ۱۱ حوزه اصلی و ۴۰ موضوع جزء دسته‌بندی کرد. حوزه‌های اصلی عبارتند از: علم و فناوری، علوم سیاسی، علوم نظامی، فقهی و حقوقی، آینده‌نگری، علوم اقتصادی، فرهنگی، نظام حکمرانی، ارزیابی، انرژی، مسائل کلان. در جدول زیر دسته‌بندی مقالات به صورت کامل اشاره شده است.

جدول ۲. دسته‌بندی مقالات بر اساس موضوعات کلان و جزء

حوزه اصلی	موضوعات جزء	فراوانی	درصد فراوانی
علم و فناوری	روش تحقیق	۱۳	۲٪
	نظریه‌پردازی	۷	۱٪
	فناوری	۱۳	۲٪
	علم	۱۱	۲٪
	آموزش	۵	۱٪
	فلسفه	۱۰	۲٪
			۱۱٪
علوم سیاسی	سیاست‌های خارجی	۳۹	۷٪
	روابط بین‌المللی	۲۲	۴٪
	سیاست	۳۱	۶٪
	مشارکت سیاسی	۴	۱٪
			۱۷٪
علوم نظامی	امنیت	۳۲	۶٪
	جنگ	۲۰	۴٪
	تروریسم	۴	۱٪
	تحریم	۶	۱٪
			۱۱٪
فقهی و حقوقی	فقهی	۱۲	۲٪
	حقوق	۳۲	۶٪
	حقوق بین‌الملل	۲۴	۴٪
			۱۲٪
آینده‌نگری	برنامه توسعه	۲	۰٪
	چشم‌انداز ایران	۱۴	۳٪
	آینده‌پژوهی	۱۵	۳٪

۴٪	۲۱	توسعه	
۹٪	۵۲		
۳٪	۱۵	اقتصاد	علوم اقتصادی
۱٪	۵	اقتصاد مقاومتی	
۳٪	۱۹	مباحث مالی و اقتصادی	
۳٪	۱۵	اشتغال	
۱۰٪	۵۴		
۱٪	۸	سرمایه انسانی	فرهنگی
۳٪	۱۵	سرمایه اجتماعی	
۱٪	۴	اخلاق	
۳٪	۱۷	فرهنگ	
۱٪	۷	هویت	
۹٪	۵۱		
۳٪	۱۶	حکمرانی	نظام حکمرانی
۲٪	۱۳	سیاست‌گذاری	
۲٪	۱۳	قانون	
۸٪	۴۲		
۲٪	۱۰	ارزیابی عملکرد	ارزیابی
۱٪	۶	فساد	
۳٪	۱۶		
۲٪	۹	انرژی	انرژی
۲٪	۱۳	انرژی هسته‌ای	
۲٪	۱۳	نفت و گاز	
۶٪	۳۵		
۱٪	۳	جهانی‌شدن	مسائل کلان
۴٪	۲۲	محیط‌زیست	
۵٪	۲۵		

با توجه به جدول ۲، سهم موضوعی مقالات از ۳۸۸ مقاله مورد بررسی به ترتیب به موضوع علوم سیاسی (۱۷٪)، فقهی و حقوقی (۱۲٪)، علوم نظامی (۱۱٪)، علم و فناوری (۱۱٪) و علوم اقتصادی (۱۰٪) اختصاص یافته است. همچنین بیشترین فراوانی در زیر موضوعات به سیاست‌های خارجی (۷٪)، امنیت (۶٪)، حقوق (۶٪)، سیاست (۶٪)، حقوق بین‌الملل (۴٪)، روابط بین‌الملل (۴٪)، محیط‌زیست (۴٪)، توسعه (۴٪) و جنگ (۴٪) اختصاص یافته است. به‌طورکلی به نظر می‌رسد پراکندگی سهم موضوعی مقالات بر روی طیف ۳۸۸ مقاله مورد بررسی از پراکندگی نسبتاً یکسانی برخوردار است. لازم به توضیح است که در برخی موارد، مقالات شامل دو زیر موضوع بوده‌اند و با ملاک قراردادن هر دو موضوع پیرامون

یک مقاله، جمع کل تعداد موضوعات ۵۶۰ مورد شده است که بیش از تعداد مقالات مورد بررسی (۳۸۸ مورد) می‌باشد.

۴-۲. مشارکت نهادهای علمی

در زمینه مشارکت نهادهای علمی و صنعتی؛ نهاد علمی مربوط به هر محقق مورد بررسی قرار گرفته است (با احتساب تمامی نویسندگان) تا میزان مشارکت هر یک از نهادهای کشور در مجله مشخص شود. در مجموع، ۸۰۰ نهاد کشور در قالب دانشگاه‌ها مشارکت داشته‌اند که اطلاعات ۷۶۹ مورد از نهادها در دست بوده است. در ادامه کلیه نهادهای حاضر در مقالات مجله، شناسایی و معرفی می‌شود. از میان دانشگاه‌های استان تهران، دانشگاه تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشگاه شهید بهشتی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی، دانشگاه الزهراء، دانشگاه خوارزمی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، دانشگاه علم و صنعت، دانشگاه شاهد، دانشگاه امام صادق (ع)، دانشگاه صنعتی شریف، دانشگاه عالی دفاع ملی و سایر دانشگاه‌های استان تهران مشارکت داشته‌اند. تعدادی دانشگاه نیز از سایر استان‌ها در مقالات مجله مورد نظر مشارکت داشته‌اند که شامل: دانشگاه ایلام، اصفهان، سمنان، قم، گیلان، محقق اردبیلی، مازندران و... همچنین دانشگاه آزاد اسلامی (واحدهای مختلف تابعه)، دانشگاه پیام نور و مؤسسات، مراکز، سازمان‌ها، پژوهشگاه‌ها و پژوهشکده‌ها به‌عنوان دیگر نهادهای دانشگاهی شرکت‌کننده، به ارائه مقاله پرداخته‌اند.

همان‌طور که در جدول ۳ نیز مشخص شده است، از ۷۶۹ نهاد مشارکت‌کننده که اطلاعات آن‌ها موجود و در مقالات ذکر شده بود، تعداد ۱۵۸ مورد یعنی ۲۰/۵۴ درصد از کل مقالات را دانشگاه‌های شهرستان‌ها به خود اختصاص داده است و پس از آن ۱۴۴ مورد یعنی ۱۸/۷۲ درصد نیز مربوط به دانشگاه تهران است و دانشگاه آزاد اسلامی (واحدهای مختلف) با میزان مشارکت ۱۲۶ مورد یعنی ۱۶/۳۸ درصد از مقالات را به خود اختصاص داده‌اند. در انتها دانشگاه علامه طباطبائی تهران، دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه پیام نور بیشترین میزان مشارکت را داشته‌اند. نتایج این بخش در جدول ۳ و شکل ۱ ارائه شده است.

جدول ۳. میزان مشارکت نهادهای علمی و صنعتی

نوع	نهادهای علمی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
دانشگاهها	دانشگاه تهران	۱۴۴	۱۸/۷۲	۱۸/۷۲
	دانشگاه علامه طباطبائی	۶۴	۸/۳۲	۲۷/۰۴
	دانشگاه شهید بهشتی	۵۲	۶/۷۶	۳۳/۸۱
	دانشگاه تربیت مدرس	۲۴	۳/۱۲	۳۶/۹۳
	دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی	۲	۰/۲۶	۳۷/۱۹
	دانشگاه الزهرا	۶	۰/۷۸	۳۷/۹۷
	دانشگاه امام صادق (ع)	۱۷	۲/۲۱	۴۰/۱۸
	دانشگاه خوارزمی	۱۰	۱/۳۰	۴۱/۴۸
	دانشگاه جامع امام حسین (ع)	۴	۰/۵۲	۴۲/۰۰
	دانشگاه علم و صنعت	۴	۰/۵۲	۴۲/۵۲
	دانشگاه شاهد	۲	۰/۲۶	۴۲/۷۸
	دانشگاه صنعتی شریف	۲	۰/۲۶	۴۳/۰۴
	دانشگاه عالی دفاع ملی	۷	۰/۹۱	۴۳/۹۵
	سایر دانشگاه‌های تهران	۲۳	۲/۹۹	۴۶/۹۴
	دانشگاه‌های شهرستان	۱۵۸	۲۰/۵۴	۶۷/۴۹
	دانشگاه آزاد اسلامی (واحدهای مختلف)	۱۲۶	۱۶/۳۸	۸۳/۸۷
	دانشگاه پیام نور	۴۲	۵/۴۶	۸۹/۳۳
دانشگاه‌های خارج از کشور	۵	۰/۶۵	۸۹/۹۸	
پژوهشکده	پژوهشکده علوم و فنون هسته‌ای ایران	۳	۰/۳۹	۹۰/۳۷
	پژوهشکده مطالعات راهبردی	۱	۰/۱۳	۹۰/۵۰
	پژوهشگاه صنعت نفت	۶	۰/۷۸	۹۱/۲۸
	پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	۳	۰/۳۹	۹۱/۶۷
	پژوهشکده فرهنگ و اندیشه اسلامی	۲	۰/۲۶	۹۱/۹۳
سازمان	حوزه علمیه قم	۱	۰/۱۳	۹۲/۰۶
	جهاد دانشگاهی	۶	۰/۷۸	۹۲/۸۴
	مرکز تحقیقات استراتژیک	۲۵	۳/۲۵	۹۶/۰۹
	وزارت امور خارجه	۱۰	۱/۳۰	۹۷/۳۹
	موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی	۵	۰/۶۵	۹۸/۰۴
	سایر مراکز و مؤسسات و سازمان‌ها	۱۵	۱/۹۵	۱۰۰
	کل	۷۶۹	۷۶۹	۱۰۰

۹۸/۲۳	۰/۱۲	۱	مشاور
۹۹/۳۶	۱/۱۳	۹	پژوهشگر
۹۹/۶۲	۰/۲۵	۲	عضو پژوهشکده
۹۹/۷۴	۰/۱۲	۱	مدرس
۹۹/۸۷	۰/۱۲	۱	مری
۱۰۰	۰/۱۲	۱	دادیار
۱۰۰	۷۹۳	کل	

بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که رتبه علمی به ترتیب شامل ۷/۸۱ درصد استاد، ۱۵/۵۱ درصد دانشیار، ۲۶/۷۳ درصد استادیار، ۲۶/۹۸ درصد فارغ‌التحصیلان دکتری و دانشجویان دوره دکتری و ۱۴/۳۷ درصد فارغ‌التحصیلان ارشد و دانشجویان دوره ارشد بوده است. ضمن این که در ۷ مورد از مقالات، رتبه علمی اعضای هیئت علمی ذکر نشده است و در مجموع نیز ۲/۶۴ درصد نیز به مشارکت افراد با سمت‌های سازمانی اختصاص داشته است. بیشترین سهم از مقالات را نویسندگان با رتبه‌های علمی دکتری/ دانشجوی دکتری، استادیار، دانشیار و کارشناس ارشد/ دانشجوی کارشناسی ارشد دارا بوده‌اند و بعداز آن مؤلفان با رتبه استاد مشارکت داشته‌اند.

۴-۴. تعداد نویسندگان مقالات

نتایج پژوهش نشان می‌دهد در مجموع، ۸۰۰ نفر محقق در نگارش ۳۸۸ مقاله مشارکت داشته‌اند که سهم هر مقاله تقریباً ۲ نفر بوده است. اطلاعات مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد که بیشترین مقالات چاپ‌شده در مجله، با ۴۶/۳۹ درصد مربوط به نویسندگان دو نفره، ۲۸/۳۵ درصد مربوط به نویسندگان یک نفره، ۱۷/۲۶ درصد مربوط به نویسندگان سه نفره و ۶/۷۰ درصد مربوط به نویسندگان چهار نفره و تنها ۱/۲۸ درصد مربوط به نویسندگان مشترک پنج نفره است. با توجه به آمار جدول، تعداد مقالاتی که به صورت گروهی نوشته شده است، کمتر از مقالات یک و دو نفره است که به نظر می‌رسد کار گروهی پژوهشگران کم می‌باشد و مورد استقبال کمتری است. اما با این حال روند انجام کارهای مشترک و گروهی در سال‌های اخیر بیشتر بوده و نسبت به سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۲ رو به رشد است.

جدول ۵. تعداد نویسندگان مقالات

تعداد نویسنده	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
۱ نفر	۱۱۰	۲۸/۳۵	۲۸/۳۵
۲ نفر	۱۸۰	۴۶/۳۹	۷۴/۷۴
۳ نفر	۶۷	۱۷/۲۶	۹۲/۰۱
۴ نفر	۲۶	۶/۷۰	۹۸/۷۱
۵ نفر	۵	۱/۲۸	۱۰۰
کل	۳۸۸	۱۰۰	

۴-۵. روش‌های مورد استفاده

طبقه‌بندی روش‌های مورد استفاده در این پژوهش عبارت است از: روش‌های توصیفی - کاربردی، توصیفی - تحلیلی، موردی، مطالعه تطبیقی و تجربی می‌باشد. بر اساس جدول ۶، ۶۸/۰۴ درصد از مقالات توصیفی - تحلیلی، ۲۱/۶۴ درصد از توصیفی - کاربردی، ۵/۱۵ درصد از مطالعه تطبیقی، ۴/۸۹ درصد از موردی استفاده شده است. بنابراین، همان‌طور که مشاهده می‌شود و از بررسی کیفی روش‌های تحقیق استفاده شده در مقالات مشخص است، به نظر در کل از روش تحقیق توصیفی تحلیلی استفاده شده است که البته پرکاربردترین روش در حوزه علوم سیاسی است.

جدول ۶. روش‌های مورد استفاده در نگارش مقالات

روش	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
توصیفی-کاربردی	۸۴	۲۱/۶۴	۲۱/۶۴
توصیفی-تحلیلی	۲۶۴	۶۸/۰۴	۸۹/۶۹
موردی	۱۹	۴/۸۹	۹۴/۵۸
مطالعه تطبیقی	۲۰	۵/۱۵	۹۹/۷۴
تجربی	۰	۰	۹۹/۷۴
سایر	۱	۰/۲۵	۱۰۰
کل	۳۸۸	۱۰۰	

مطلب مهم دیگر در این زمینه، نوع روش تحقیق است. از نظر ماهیت تحقیق، همچنان که در جدول ۷ نشان داده شده است از بین ۳۸۸ مقاله بررسی شده، ۷۶/۰۳ درصد از آن‌ها به روش مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی منابع، ۱۱/۵۹ درصد به روش کمی، ۶/۴۴ درصد به روش تحقیق آمیخته (ترکیبی) و ۵/۹۲ درصد آن‌ها نیز با استفاده از کیفی و تحقیقات پیشین انجام شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد

که به دلیل توصیفی - تحلیلی بودن تحقیقات، معمولاً پژوهشگران به بررسی منابع کتابخانه‌ای بیشتر رغبت نشان می‌دهند، چرا که در سیاست‌گذاری‌های مجله راهبرد، بر تحقیقات توصیفی تحلیلی بیشتر تأکید می‌شود. به نظر در سال‌های اخیر جهت‌گیری مجله مورد نظر به پذیرش و اولویت‌دادن به مقالاتی که از روش‌های کمی استفاده می‌کنند، نیز توجه بیشتری کرده است.

جدول ۷. فراوانی مقالات چاپ شده از نظر روش تحقیق

روش تحقیق	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
کمی	۴۵	۱۱/۵۹	۱۱/۵۹
کیفی	۲۳	۵/۹۲	۱۷/۵۲
آمیخته (ترکیبی)	۲۵	۶/۴۴	۲۳/۹۶
مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی منابع	۲۹۵	۷۶/۰۳	۱۰۰
کل	۳۸۸	۱۰۰	

همچنین در این پژوهش، ابزارهای تحقیق نیز مورد بررسی قرار گرفت. جدول ۸ نشان می‌دهد که ۱۰/۳۰ درصد پژوهش‌ها برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه، ۴/۳۸ درصد از مصاحبه، ۴/۸۹ درصد از روش تحقیق آمیخته (یعنی ترکیبی از پرسشنامه و مصاحبه) و ۸۰/۴۱ درصد نیز بر پایه استفاده از اسناد، شواهد و تحلیل محتوا انجام شده است که بیشترین ابزار مورد استفاده و مورد توجه پژوهشگران حوزه علوم سیاسی بوده است.

جدول ۸. فراوانی مقالات چاپ شده از نظر منبع داده و ابزار تحقیق

روش تحقیق	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
پرسشنامه	۴۰	۱۰/۳۰	۱۰/۳۰
مصاحبه	۱۷	۴/۳۸	۱۴/۶۹
ترکیبی	۱۹	۴/۸۹	۱۹/۵۸
بررسی اسناد و تحلیل محتوا	۳۱۲	۸۰/۴۱	۱۰۰
کل	۳۸۸	۱۰۰	

همچنین وضعیت سطح تحلیل نیز نشان می‌دهد که کشور یا ملی با ۱۶۸ مورد و به عبارتی ۴۳/۲۹ درصد بالاترین میزان سطح تحلیل در مطالعات بوده است. ۱۵/۹۷ درصد مطالعات در سطح کلان و ۱۴/۹۴ درصد (۵۸ مورد) مطالعات در سطح شرکت یا سازمان بوده است. بعد از آن، فرد یا افراد با ۱۴/۹۴ درصد و نظریه یا

رویکرد با ۱۳/۹۱ درصد قرار دارد و سطح صنعت با ۲/۰۶ درصد کمترین میزان را به خود اختصاص داده است. این بررسی‌ها نشان می‌دهد که بیشتر پژوهش‌ها در سطح تحلیل کشور و مرتبط با مباحث استراتژیک و کلان کشور بوده است. جدول ۹، نشان‌دهنده وضعیت مقالات از نظر سطح تحلیل می‌باشد.

جدول ۹. فراوانی مقالات چاپ شده از نظر سطح تحلیل

روش تحقیق	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
فرد/ افراد	۵۸	۱۴/۹۴	۱۴/۹۴
شرکت/ سازمان	۳۸	۹/۷۹	۲۴/۷۴
صنعت	۸	۲/۰۶	۲۶/۸۰
کشور/ ملی	۱۶۸	۴۳/۲۹	۷۰/۱۰
نظریه/ رویکرد	۵۴	۱۳/۹۱	۸۴/۰۲
سطح کلان (بین‌المللی)	۶۲	۱۵/۹۷	۱۰۰
کل	۳۸۸	۱۰۰	

همچنین وضعیت حوزه مورد مطالعه تحقیقات در جدول ۱۰ ارائه شده است که نشان می‌دهد حوزه خدمات، جذابیت بیشتری برای کارهای پژوهشی پژوهشگران داشته است.

جدول ۱۰. فراوانی مقالات چاپ شده از نظر حوزه مورد مطالعه

روش تحقیق	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
صنعت	۵۴	۱۳/۹۱	۱۳/۹۱
کشاورزی	۱۲	۳/۰۹	۱۷/۰۱
خدمات	۲۱۰	۵۴/۱۲	۷۱/۱۳
ترکیبی	۵۳	۱۳/۶۵	۸۴/۷۹
نظریه/ رویکرد	۵۹	۱۵/۲۰	۱۰۰
کل	۳۸۸	۱۰۰	

ضمن این که به طور کلی طبقه‌بندی مشخصی از روش‌های مورد استفاده جهت تجزیه و تحلیل آماری مقالات مجله مورد نظر نمی‌توان در نظر گرفت. با این حال، با توجه به جدول ۱۱، تحلیل تبیینی به صورت مروری که جزء روش‌های مطالعات کتابخانه‌ای می‌باشد، از بیشترین میزان استفاده در بین مقالات مربوطه برخوردار بوده است و پس از آن، تحلیل محتوا، معادلات ساختاری، محاسبات اقتصادی و تحلیل گفتمان قرار دارد.

جدول ۱۱. روش تجزیه و تحلیل آماری

تعداد مقالات مورد استفاده از روش	روش تجزیه و تحلیل آماری
۲۹	معادلات ساختاری
۷	رگرسیون
۲	تحلیل عاملی
۲	آزمون تی
۲	AHP
۳	روش فرآیند تحلیل
۳	روش دلفی
۵۸	تحلیل محتوا
۶	نظریه داده بنیاد
۳	تحلیل مضمون (تم)
۲۰۰	مروری (مقایسه‌ای، تبیینی، مقطعی، تمثیلی، انتقادی و...)
۶	تحلیل سوات
۱۲	تحلیل گفتمان
۷	تحلیل راهبردی
۳	آینده پژوهی
۲	تحلیل ثانویه
۳	پدیدارشناسی
۱۶	محاسبات اقتصادی
۲	تحلیل اهمیت/ عملکرد
۲	تحلیل تاپسیس
۳	تحلیل استنباطی
۵	تصمیم‌گیری چندمعیاره
۱۲	سایر (شامل همبستگی، تحلیل شبکه‌ای، تحلیل مقطعی، مقایسه الگوها، تحلیل اسنادی، تحلیل جامعه‌شناختی سیاسی، تحلیل برحسب مدل، مورد پژوهی، استدلال منطقی، تحلیل اجرا، معادلات ساختاری تفسیری، نظریه بازی‌ها) - هر کدام، ۱ مورد

۴-۶. مشارکت گروه‌های علمی - تخصصی

مجله راهبرد با توجه به آن‌که بیشتر در زمینه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل گرایش دارد، انتظار می‌رود مشارکت گروه‌های علمی در مجلات این رشته در حوزه سیاست و حقوق و اقتصاد بیشتر باشد. در این بحث به بررسی مشارکت گروه‌های تخصصی نویسندگان مقالات به‌عنوان معرف رشته‌های مختلف علمی - تخصصی پرداخته شد.

جدول ۱۲. میزان مشارکت گروه‌های علمی - تخصصی

طبقه‌بندی رشته	گرایش	فراوانی (با احتساب تمامی نویسندگان)	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
مدیریت	۱. مدیریت استراتژیک و راهبردی	۳	۰/۳۷	۰/۳۷
	۲. سایر رشته و گرایش‌های مدیریت	۶۹	۸/۶۲	۹
اقتصاد	۱. علوم اقتصاد	۳۱	۳/۸۷	۱۲/۸۷
	۲. اقتصاد نفت و گاز	۳	۰/۳۷	۱۳/۲۵
	۳. توسعه اقتصادی	۳	۰/۳۷	۱۳/۶۲
سیاست	۱. علوم سیاسی	۱۲۸	۱۶	۲۹/۶۲
	۲. سیاست‌گذاری	۱۱	۱/۳۷	۳۱
	۳. مطالعات امنیت ملی	۲	۰/۲۵	۳۱/۲۵
	۴. مطالعات جهان	۱	۰/۱۲	۳۱/۳۷
	۵. مطالعات منطقه‌ای	۹	۱/۱۲	۳۲/۵
حقوق	۱. حقوق	۳۱	۳/۸۷	۳۶/۳۷
	۲. حقوق بین‌الملل	۱۵	۱/۸۷	۳۸/۲۵
	۳. تجارت بین‌الملل	۱	۰/۱۲	۳۸/۳۷
	۴. حقوق تجارت	۱	۰/۱۲	۳۸/۵
	۵. حقوق جزا و جرم‌شناسی	۱۰	۱/۲۵	۳۹/۷۵
	۶. حقوق عمومی	۹	۱/۱۲	۴۰/۸۷
	۷. حقوق خصوصی	۵	۰/۶۲	۴۱/۵
	۸. حقوق کیفری	۱	۰/۱۲	۴۱/۶۲
	۹. روابط بین‌الملل	۵۱	۶/۳۷	۴۸
	۱۰. فقه و حقوق	۲	۰/۲۵	۴۸/۲۵
محیط‌زیست	۱. محیط‌زیست	۱۲	۱/۵	۴۹/۷۵
	۲. کشاورزی	۳	۰/۳۷	۵۰/۱۲
	۳. جغرافیا	۱۳	۱/۶۲	۵۱/۷۵
سایر رشته‌های علوم فنی، انسانی و اجتماعی	از جمله: مهندسی صنایع، عمران، ادبیات، پرستاری، ارتباطات، فلسفه و...	۸۲	۱۰/۲۵	۶۲
ذکر نشده	-	۳۰۴	۳۸	۱۰۰
	جمع کل		۸۰۰	۱۰۰

همان‌طور که در جدول ۱۲ نشان داده شده است، مشارکت گروه‌های مختلف زیاد است.

۴-۷. تفکیک مقالات بر حسب منابع استخراجی

در این بخش به بررسی جزئی و کلی آن دسته از مقالاتی پرداخته شده است که

حاصل استخراج از دیگر زمینه‌های علمی - پژوهشی قبلی از قبیل «پایان‌نامه کارشناسی»، «رساله دکترا»، «سخنرانی در همایش»، «پروژه کلاسی»، «ترجمه» و «طرح پژوهشی» بوده است. با بررسی مقالات چاپ‌شده مشخص گردید که کمتر مقاله‌ای نوع منبع استخراجی خود را به خوبی مشخص کرده بود. پیشنهاد می‌شود مجله در مقالات آتی خود، از نویسندگان بخواهد منبع استخراجی پژوهش خود را نیز به روشنی مشخص کنند. همچنین بررسی مقالات نشان داده که ظاهراً مشخص کردن نوع منبع استخراجی از سال ۱۳۹۵ به بعد مورد توجه مجله قرار گرفته است. بر اساس نتایج به دست آمده طی ۳ سال اخیر (۹۵-۹۶-۹۷)، ۸ مورد مقاله مستخرج از رساله، ۱ مورد پایان‌نامه، ۱ مورد گزارش و ۱ مورد نیز طرح پژوهشی بوده است.

۴-۸. منابع و مآخذ

منابع و مآخذ مورد استفاده در مقالات شامل مقالات فارسی، عربی و لاتین هستند. در مقالات مورد بررسی، در مجموع از ۱۳۴۴۸ منبع در انجام پژوهش استفاده شده است که از این تعداد ۶۲۲۱ منبع یعنی ۴۶ درصد از منابع فارسی و ۷۰۱۲ منبع یعنی ۵۲ درصد از منابع لاتین می‌باشند و تعداد ۲۱۵ منبع به عبارتی ۲ درصد از منابع عربی استفاده شده است. میانگین منابع مورد استفاده برای ۳۸۸ مقاله برابر با ۳۴/۵ منبع برای هر مقاله می‌باشد که رقم رضایت‌بخش خوبی در استفاده از منابع است. میانگین منابع لاتین مورد استفاده در هر مقاله برابر با ۱۸ منبع می‌باشد و این رقم برای منابع فارسی معادل ۱۶ منبع برای هر مقاله است و به طور کلی، بررسی نشان می‌دهد متوسط تعداد منابع برای مقالات خوب است. جدول ۱۳ نشان‌دهنده وضعیت مقالات از نظر منابع و مآخذ می‌باشد.

جدول ۱۳. وضعیت منابع و مآخذ در مقالات چاپ شده

شاخص	منابع فارسی مقالات	منابع عربی مقالات	منابع لاتین مقالات	کل مقالات
تعداد	۳۸۸	۳۸۸	۳۸۸	۳۸۸
میانگین	۱۶	۰/۵	۱۸	۳۴/۵

۱۰۰	۵۲	۲	۴۶	درصد
.	.	.	.	حداقل
۱۰۴	۸۳	۴۳	۹۷	حداکثر
۱۳۴۴۸	۷۰۱۲	۲۱۵	۶۲۲۱	جمع منابع

۴-۹. مدت زمان پذیرش مقالات

این شاخص به بررسی مدت زمان اختصاص داده شده از طرف مجله برای بررسی مقالات یعنی از زمان دریافت مقالات تا پذیرش آن ها جهت چاپ در مجله می پردازد. بررسی این موضوع از جهت فرایند داوری و سازمان مجله برای پیگیری مقالات، دارای اهمیت است و نقش مؤثری در میزان رضایت متقاضیان چاپ از مجله می باشد. این زمان ها در سال های مختلف، متفاوت بوده است. زودترین زمان برای پذیرش مقالات ۲۰ روز و دیرترین مدت زمان حدود ۵۷۵ روز (بیش از یک سال) بوده است. در کل میانگین مدت زمان لازم برای دریافت و چاپ مقالات ۱۵۱ روز (حدود ۵ ماه) برای هر مقاله است.

جدول ۱۴. وضعیت مدت زمان پذیرش مقالات

سال عنوان	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	کل
زودترین اعلام نظر نهایی (روز)	۱۵	۲۰	۶۸	۸۵	۵۲	۵۱	۸۶	۵۴	۸۶	۲۰
دیرترین اعلام نظر نهایی (روز)	۱۵۲	۴۳۷	۳۱۲	۲۴۶	۲۹۱	۲۶۷	۵۷۵	۲۱۸	۴۷۰	۵۷۵
میانگین مدت زمان اعلام نظر نهایی (روز)	۷۲	۱۸۵	۱۶۴	۱۵۳	۱۵۴	۱۳۷	۲۱۷	۱۳۵	۱۴۹	۱۵۱
ذکر نشده	۰	۱	۱	۰	۱۲	۰	۰	۰	۱	۱۵
جمع تعداد مقالات	۵۳	۴۴	۴۶	۴۴	۴۰	۴۱	۴۹	۴۰	۳۱	۳۸۸

۴-۱۰. وضعیت ظاهری مقالات

یکی از شاخص های مورد ارزیابی دیگر، وضعیت ظاهری مقالات بود. همان طور که جدول ۱۵ نشان می دهد، کمترین تعداد صفحه مقالات ۱۰ و بیشترین ۶۰ صفحه بود که به طور میانگین هر مقاله دارای حدود ۲۶ صفحه حجم است. همچنین در مجموعه مقالات چاپ شده، مقالاتی بودند که هیچ عکس یا نموداری

به کار نبوده بودند و می‌توان گفت به طور میانگین هر مقاله، دارای حدود ۲ جدول و ۱ عکس است.

جدول ۱۵. وضعیت ظاهری مقالات چاپ شده

شاخص	صفحه	جدول	عکس و نمودار
تعداد جمعی	۱۰۲۹۰	۸۹۱	۶۰۸
میانگین	۲۶	۲	۱
حداقل	۱۰	۰	۰
حداکثر	۶۰	۲۶	۱۹

نتیجه‌گیری

در این پژوهش سعی شد از روش علم‌سنجی به عنوان یکی از رایج‌ترین روش‌های ارزیابی فعالیت‌های علمی کمک گرفته شود. به دنبال مطرح شدن این علم، دانشمندان برجسته، مقالات علمی را به عنوان ملاکی برای مقایسه تولید علمی کشورهای مختلف به کار گرفتند (اکبری و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۸). هدف تحقیق حاضر، بررسی و ارزیابی شکلی و محتوایی مقالات مجله راهبرد سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷ است که در ادامه به نتایج اشاره می‌شود.

سهم موضوعی مقالات از ۳۸۸ مقاله مورد بررسی به ترتیب به موضوع علوم سیاسی (۱۷٪)، فقهی و حقوقی (۱۲٪)، علوم نظامی (۱۱٪)، علم و فناوری (۱۱٪)، و علوم اقتصادی (۱۰٪) اختصاص یافته است. همچنین بیشترین فراوانی در زیر موضوعات به سیاست‌های خارجی (۷٪)، امنیت (۶٪)، حقوق (۶٪)، سیاست (۶٪)، حقوق بین‌الملل (۴٪)، روابط بین‌الملل (۴٪)، محیط‌زیست (۴٪)، توسعه (۴٪) و جنگ (۴٪) اختصاص یافته است. به طور کلی، به نظر می‌رسد پراکندگی سهم موضوعی مقالات بر روی طیف ۳۸۸ مقاله مورد بررسی از پراکندگی نسبتاً یکسانی برخوردار است. همچنین موضوع ارزیابی که دارای زیر موضوعات ارزیابی عملکرد و فساد بوده است، در کنار زیر موضوعات دیگر همچون نظریه پردازی، مشارکت سیاسی و برنامه توسعه کمتر مورد توجه پژوهشگران بوده است که پیشنهاد می‌شود در صورت صلاحدید مجله، بیشتر مورد توجه قرار گیرد. همچنین گرایش‌ها و تمایلات نویسندگان و محققان دانشگاهی در ایران به

موضوعات و مقوله‌های مختلف در زمینه‌های علوم سیاسی و روابط بین‌الملل یکسان نبوده و موضوعاتی همچون روان‌شناسی سیاسی، اقتصاد سیاسی بین‌الملل، سیاست‌گذاری عمومی، تعاملات فرهنگی بین‌المللی و غیره از مرکز توجه پژوهشگران دورتر مانده است. لذا با توجه به اینکه چنین موضوعاتی لزوماً کم‌اهمیت نیستند و می‌توانند در تدوین خط‌مشی و طراحی سیاست‌های کلی در حوزه‌های نظری و عملی مؤثر باشند، لزوم اتخاذ تدابیری جهت سوق‌دادن توجه بیشتر محققان و پژوهشگران دانشگاهی به این مقولات احساس می‌شود. سهم مشارکت دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات آموزشی و پژوهشی از نظر تعداد مقالات به چاپ رسانده که در این مورد محل خدمت تمامی نویسندگان مقالات در نظر گرفته شده است. از ۷۶۹ نهاد مشارکت‌کننده که اطلاعات آن‌ها موجود و در مقالات ذکر شده بود، تعداد ۱۵۸ مورد یعنی ۲۰/۵۴ درصد از کل مقالات را دانشگاه‌های شهرستان‌ها به خود اختصاص داده است و پس از آن ۱۴۴ مورد یعنی ۱۸/۷۲ درصد نیز مربوط به دانشگاه تهران است.

رتبه علمی مؤلفان، به ترتیب شامل رتبه علمی استاد، دانشیار، استادیار، مربی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی دوره دکتری و کارشناسی ارشد است. در شاخص «رتبه علمی مؤلفان» مشارکت استادیاران و فارغ‌التحصیلان/ دانشجویان دکتری با اختلاف بسیار کمی حدوداً ۲۷ درصد است و تنها ۷ درصد از مقالات به استادان اختصاص یافته است. در مورد شاخص «تعداد نویسندگان» نیز باید گفت یافته‌های پژوهش نشان داده که در مجموع، ۸۰۰ نفر پژوهشگر در نگارش ۳۸۸ مقاله نشریه مشارکت داشته‌اند که سهم هر مقاله تقریباً ۲ نفر بوده است و بیشترین مقالات چاپ‌شده در مجله، با ۴۶/۳۹ درصد مربوط به مقالات ۲ نفره بوده و تنها نزدیک به ۱ درصد از مقالات توسط ۵ نفر نوشته شده است. این یافته حاکی از آن است که میزان مشارکت گروهی در تألیف مقالات در این رشته مطالعاتی چندان مطلوب نیست، هر چند در سال‌های اخیر شواهد نشان می‌دهد که کار گروهی پژوهشگران در وضعیت رو به بهبودی قرار دارد و نسبت به سال‌های اولیه روند رو به رشدی داشته است.

بخش دیگر یافته‌ها مربوط به نتایج بخش روش‌ها و فن‌های مورد استفاده بود که شامل روش‌های مورد استفاده در نگارش مقالات (توصیفی - کاربردی، توصیفی - تحلیلی، موردی، مطالعه تطبیقی، تجربی، سایر)؛ روش تحقیق (کمی، کیفی، آمیخته (ترکیبی)، مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی منابع)؛ ابزارهای تحقیق (پرسشنامه، مصاحبه، ترکیبی، بررسی اسناد و تحلیل محتوا)؛ سطح تحلیل (فرد/ افراد، شرکت/ سازمان، صنعت، کشور/ ملی، نظریه/ رویکرد، سطح کلان (بین‌الملل))؛ حوزه مورد مطالعه تحقیقات (صنعت، کشاورزی، خدمات) و روش تجزیه و تحلیل آماری است. در این بخش، مشاهده شده است که ۶۸/۰۴ درصد از مقالات توصیفی - تحلیلی است. مطلب مهم دیگر در این زمینه، نوع روش تحقیق است. از نظر ماهیت تحقیق، ۷۶/۰۳ درصد آن‌ها به روش مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی منابع انجام شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که به دلیل تبیینی‌بودن پژوهش‌های علوم سیاسی، معمولاً پژوهشگران به این نوع از تحقیقات بیشتر گرایش دارند. از نظر داوری و بهره‌مندی از امتیاز بالاتر در چاپ مقالات در مجلات علمی پژوهشی حوزه سیاست و روابط بین‌الملل، بر روش تحلیلی و استدلالی بیشتر تأکید می‌شود. لازم است مجله مورد نظر به پذیرش و اولویت‌دادن به مقالاتی که از روش‌های کمی و آمیخته نیز استفاده می‌کنند، توأم با توجه به روش‌های کتابخانه‌ای توجه بیشتری نماید. بررسی ابزارهای تحقیق نیز نشان می‌دهد که در ۸۰/۴۱ درصد از پژوهش‌ها برای گردآوری داده‌ها از بررسی اسناد و تحلیل محتوا استفاده شده است. اطلاعات بیانگر آن است که به دلیل بار علمی و علاقه بیشتر پژوهشگران حوزه علوم سیاسی، این ابزار به‌عنوان پراستفاده‌ترین ابزار در بین پژوهشگران بوده است. با توجه به ماهیت، پیچیدگی و تنوع پدیده‌های مورد مطالعه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، بهتر است که از پافشاری بر یک یا چند روش پژوهش محدود (مروری و تبیینی) اجتناب شود یا حداقل سایر روش‌های پژوهش کمی و کیفی نیز مورد توجه قرار گیرد. از آنجایی که اکثر موضوعات در سطح کلان مورد بررسی قرار می‌گیرند، نیاز است تا استفاده از روش‌های ترکیبی بر پایه مشاهدات تجربی نیز در تحقیقات مورد استفاده قرار

گیرد. همچنین بررسی وضعیت سطح تحلیل نیز نشان می‌دهد که کشور یا ملی با ۴۳/۲۹ درصد، بالاترین میزان سطح تحلیل در مطالعات بوده است و این موضوع بیانگر آن است که در موضوعات متناسب با سیاست و بین‌الملل در این مجله، بیشتر پژوهش‌ها در سطح تحلیل کشور و همچنین سطوح فراملی است و احتمالاً استادیاران و دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دکتری بوده است و بیشترین حوزه مورد مطالعه پژوهش‌ها نیز مربوط به حوزه خدمات است که بیانگر جذابیت بیشتر این حوزه نسبت به صنعت برای کارهای پژوهشی محققان است. همچنین بر اساس آمارها، فن مرور و تبیین و پس از آن فن تحلیل محتوا بیشترین کاربرد را داشته است.

شاخص مربوط به «مشارکت گروه‌های علمی تخصصی» نشان‌دهنده فعالیت بیشتر گروه‌های شرکت‌کننده با رشته تحصیلی علوم سیاسی با ۱۶ درصد و پس از آن رشته تحصیلی روابط بین‌الملل با ۶/۳۷ درصد، رشته حقوق و اقتصاد با ۳/۸۷ درصد مشارکت بیشتری داشتند. در برخی موارد دیده شده که رشته‌های نامرتبلی همچون فلسفه، ادبیات، پرستاری، آمار و صنایع نیز به انتشار مقاله در این زمینه اقدام کرده‌اند و همچنین بررسی‌ها حاکی از آن است که رشته‌های مدیریت دولتی، بازرگانی، صنعتی، راهبردی و مدیریت آموزشی از پتانسیل خوبی برای انتشار مقاله در حوزه علوم سیاسی برخوردارند. لذا باید تدابیری نسبت به مشارکت و همکاری پژوهشگران این حوزه اتخاذ شود، چه بسا با مشارکت بیشتر پژوهشگران حوزه راهبرد، سطح کیفیت پژوهش‌ها افزایش چشمگیری داشته باشد. ضمن این‌که با بررسی مقالات چاپ شده مشخص گردید که کمتر مقاله‌ای نوع منبع استخراجی خود را به خوبی مشخص کرده بود. هرچند می‌توان حدس زد که بسیاری از مقاله‌ها، مستخرج از رساله و پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی باشد و پیشنهاد می‌شود مجله در مقالات آتی خود، از نویسندگان بخواهد منبع استخراجی پژوهش خود را نیز به روشنی مشخص کنند.

شاخص «منابع و مآخذ» نیز نشان می‌دهد در مجموع ۱۳۴۴۸ منبع در انجام پژوهش استفاده شده است و این منابع استفاده‌شده از منابع فارسی، لاتین و عربی

بوده است که میانگین منابع مورد استفاده برای ۳۸۸ مقاله برابر با ۳۴ منبع برای هر مقاله می‌باشد و همچنین میانگین منابع فارسی مورد استفاده در هر مقاله برابر با ۱۶ و برای منابع لاتین معادل ۱۸ منبع برای هر مقاله است. به نظر می‌رسد تعداد منابع برای مقالات، خوب و مناسب می‌باشد؛ اما منابع دیگر به زبان‌های فرانسه، آلمانی، روسی و... سهم بسیار ناچیزی (تقریباً صفر) در شکل‌دهی به محتوای مقالات مورد بررسی داشته‌اند. با توجه به این واقعیت که خصوصاً در انجام بعضی پژوهش‌ها همچون مطالعات منطقه‌ای که توجه محققان حوزه روابط بین‌الملل را به خود جلب کرده است، آگاهی و استفاده از نتایج تحقیقات بومی کشورها و مناطق جغرافیایی دیگر نیازمند به کارگیری زبان بومی و ملی آن کشور است، این سهم ناچیز (بهره‌گیری از منابع به زبان‌های فرانسه، آلمانی، روسی و...) نقیصه‌ای مهم محسوب می‌شود. مدت زمان پذیرش مقالات، نشان دهنده مدت زمانی است که مجله از زمان دریافت مقاله تا پذیرش آن‌ها جهت چاپ در مجله به هر یک از مقالات اختصاص داده است. در مجله مذکور، زمان‌ها در سال‌های مختلف متفاوت بوده است؛ اما در عین حال، این تفاوت چشمگیر نیست. نکته اساسی این است که در سال‌های اخیر، روند زمان پذیرش مقالات افزایش یافته است. میانگین زودترین زمان برای پذیرش مقالات کمتر از یک ماه و دیرترین زمان، حدوداً ۲۰ ماه است که به نظر منطقی و معقول است، اما پیشنهاد می‌شود مدت زمان پذیرش مقالات کاهش یابد. در نهایت، وضعیت ظاهری مقالات یکی از شاخص‌های مورد ارزیابی دیگر، وضعیت ظاهری مقالات برحسب تعداد صفحه، تعداد جدول، تعداد عکس و نمودار است. این شاخص نیز نشان می‌دهد به‌طور میانگین هر مقاله دارای حدود ۲۶ صفحه حجم بوده و همچنین در مجموعه مقالات چاپ شده، مقالاتی بودند که هیچ جدول یا عکسی به کار نبرده بودند و می‌توان گفت به‌طور میانگین هر مقاله، دارای حدود ۲ جدول و ۱ عکس است.

در مجموع با بررسی اجمالی که بر نتایج ۱۱ شاخص مورد ارزیابی انجام شده است، به نظر می‌رسد مجله در وضعیت مناسبی قرار دارد و از معدود مجلاتی است که در سطح کشور به‌طور تخصصی بر موضوع سیاست‌های خارجی و روابط

بین‌الملل در کنار دیگر مباحث مهم کشور، متمرکز است. بررسی مقاله‌های منتشرشده، بیانگر آن است که مقاله‌ها با اهداف مجله سازگارند. با توجه به طبقه‌بندی مقالات مجله و تحلیل روش‌شناختی آن‌ها می‌توان ادعا کرد که عمده تحقیقات تحلیلی هستند. در پایان پیشنهاد می‌شود مجله ضمن توجه به پیشنهادهای موردی بخش‌های قبل، جهت ترغیب و تشویق پژوهشگران؛ تجلیلی از محققان برتر صورت دهد تا میزان مشارکت و غنای آثار بیشتر شود. همچنین لازم است پژوهشگران و نویسندگان حوزه علوم سیاسی نیز از نیازهای پژوهشی در این حوزه آگاه باشند و علاوه بر شناسایی مشکلات و محدودیت‌های موجود و روندهای گذشته، رویکردی آینده‌نگر داشته باشند و فرصت‌های جدید را در دستور کار خود قرار دهند. بنابراین مسئله محوربودن مقالات در راستای پاسخگویی به مسائل مهم و استراتژیک کشور، از دیگر نکاتی است که یافته‌های پژوهش حاضر بر آنها اصرار دارند.

منابع

- اکبری، مرتضی، فاطمه دلبری‌راغب، عاطفه ذوالفقاری، ابوالفضل کلانکی و سمیرا رازی (۱۳۹۴). «ترسیم نقشه دانش کارآفرینی بر مبنای مقالات علمی و پژوهشی در ایران»، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، سال سیزدهم، شماره ۴، زمستان، ۱۱۱۲-۱۰۹۱.
- ایمانی، حسین، عبدالله‌زاده، امیرحسین و علی‌اصغر پورعزت (۱۳۹۷). «تحلیل محتوای پژوهش‌های فصلنامه مدیریت دولتی دانشگاه تهران»، *مدیریت دولتی*، سال دهم، شماره ۳، ۴۱۴-۳۸۷.
- بروان، تیبور، ولفگانگ گلنزل و شویرت آندریاس (۱۳۷۴). «شاخص‌های علم‌سنجی، ارزیابی تطبیقی فعالیت‌های انتشاراتی و اثرگذاری ارجاعات ۳۲ کشور»، ترجمه محمداسماعیل ریاحی، *رهیافت*، شماره ۸، ۸۰-۷۰.
- حاجی‌پور، بهمن، طیبی، سیدامیرحسین ابوالحسنی و زهرا عزیزیان کلخوران (۱۳۹۵). «تحلیل محتوای حوزه مدیریت راهبردی (مطالعه موردی: فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی)»، *پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، سال بیست‌ودوم، شماره ۶۲، ۴۷-۱۳.
- حاجی یوسفی، امیرمحمد و معصومه طالبی (۱۳۹۰). «مسئله و روش پژوهش در پایان‌نامه‌های علوم سیاسی و روابط بین‌الملل دانشگاه شهید بهشتی»، *رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی*، شماره ۲۶، ۲۱۶-۱۹۹.
- حمدی‌پور، افشین و افسانه سعادت‌راد (۱۳۹۷). «مطالعه علم‌سنجی تولیدات علمی حوزه کارآفرینی و ترسیم ساختار علمی آن در پایگاه Web of science طی سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۱۷»، *دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و کسب‌وکار، تبریز*، ۲۰-۱.
- خاصه، علی‌اکبر، شعله زکیانی و فرامرز سهیلی (۱۳۹۷). «تحلیل پژوهش‌های ایران در حوزه سرطان: مطالعه علم‌سنجی»، *پیاورد سلامت (دانشگاه علوم پزشکی تهران)*، سال دوم، شماره ۳، ۱۷۴-۱۶۱.
- دلآوری، ابوالفضل (۱۳۹۲). «عوامل مؤثر بر کیفیت علمی رساله‌های علوم سیاسی و روابط بین‌الملل در ایران»، *همایش وضعیت پژوهش در حوزه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل در ایران (سومین همایش انجمن علوم سیاسی ایران)*.
- رازقی، نادر و مریم قانیدی (۱۳۹۵). «تبیین عوامل مؤثر بر تولید علمی»، *پژوهشنامه*

- مدیریت اجرایی، سال هشتم، شماره ۱۶، ۸۶-۶۳.
- رضایی، نسا، مرتضی اکبری و حمید پاداش (۱۳۹۶). «ترسیم نقشه دانش نوآوری ایران براساس مقالات علمی و پژوهشی و پایان‌نامه‌های فارسی»، توسعه کارآفرینی، سال دهم، شماره ۳، ۴۵۶-۴۳۷.
- زندى روان، نرگس، محمدرضا داورپناه و رحمت‌الله فتاحی (۱۳۹۳). «نقشه تولید علم ایران بر اساس مقاله‌های نمایه‌شده در SCI-E»، پژوهش‌های نظری و کاربردی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی، شماره ۷، ۲۶-۵.
- طیبي ابوالحسنی، سیدامیرحسین و شاهین روحانی‌راد (۱۳۹۶). «مروری بر ابزارهای استراتژی منتشرشده در مجلات مهم طی ۲۵ سال اخیر»، سیاست‌نامه علم و فناوری، سال هفتم، شماره ۱، ۷۷-۵۵.
- عرفان‌منش، محمدمین و مرضیه مروتی اردکانی (۱۳۹۵). «مطالعه علم‌سنجی و تحلیل شبکه‌های همکاری علمی در فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی»، مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، سال هشتم، شماره ۴، ۷۷-۵۵.
- مقصودی، مجتبی (۱۳۸۵). «بررسی توصیفی عناوین پایان‌نامه‌های رشته‌های علوم سیاسی و روابط بین‌الملل (دانشگاه‌های دولتی شهر تهران)»، پژوهشنامه علوم سیاسی، سال اول، شماره ۵، ۱۵۲-۱۴۳.
- نوروززاده، رضا و ندا رضایی (۱۳۸۸). «توسعه علمی در جمهوری اسلامی ایران؛ ابعاد، موانع و راهکارها» در چالش‌های تولید علم (۲)، تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- Benoit, W. L. (2010). Content analysis in political communication, In *Sourcebook for political communication research* (pp. 290-302), Routledge.
- Grčić, K. Babac, M. B. & Podobnik, V. (2017). "Generating politician profiles based on content analysis of social network datasets", *Journal of Universal Computer Science*, Vol.23, No.3, 236-255.
- Kim, A. C. H. (2012). Knowledge structure in sport management: bibliometric and social network analyses (Doctoral dissertation, The Ohio State University).
- Milejevic, S. & Leydesdorff, L. (2013). "Information Metrics (iMetrics): a research specialty with a sociocognitive identity?", *Scientometrics*, Vol.95, No.1, 141-157.
- Neuendorf, K. A. & Kumar, A. (2015). Content analysis. *The International Encyclopedia of Political Communication*, 1-10.
- Ni, C. Sugimoto, C. R. & Robbin, A. (2017). "Examining the evolution of the field of public administration through a bibliometric analysis of public

administration review”, *Public Administration Review*, Vol.77, No.4, 496-509.

Raadschelders, J. C. & Lee, K. H. (2011). “Trends in the study of public administration. Empirical and qualitative observations from *Public Administration Review*, 2000–2009”, *Public Administration Review*, Vol.71, No.1, 19-33.

Sugimoto, C. R. & Weingart, S. (2015). “The kaleidoscope of disciplinarity”, *Journal of Documentation*, Vol.71, No.4, 775-794.

Wesley, J. J. (2010, April). Qualitative document analysis in political science, In *T2PP Workshop* (pp. 9-10), Amsterdam: Vrije Universiteit.

